

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tat-18 ta' Frar, 2004

Citazzjoni Numru. 1093/2001/1

**Thomas Smith Insurance Agency Limited bhala agenti
tas-socjeta' Societa' Italiana assicurazioni e
Riassicurazioni (SIAT) kif surrogata fid-drittijiet ta'
Zammit & Cachia Ltd.**

Vs

**MD Trucking Limited u b'digriet tas-27 ta' Novembru,
2001 gie msejjah fil-kawza Raymond Buttigieg.**

II-Qorti,

Rat ic-citazzjoni pprezentata mis-socjeta' attrici li in forza tagħha, wara li ppromettet illi Zammit & Cachia Ltd inkarigat lis-socjeta' MD Trucking Ltd sabiex tiehu hsieb it-trasport ta' 80 bags shelled hazelnuts u 50 kaxxa shelled walnuts (CMR Dok A).

Kopja Informali ta' Sentenza

Ippremettiet li meta l-imsemmi t-trailer ta' MD Trucking wasal f'Malta l-imsemmi importatur sab kien hemm nuqqasijiet fil-merkanzija.

Ippremettiet li s-socjeta' attrici fil-kwalita' tagħha ta' assiguratrici ta' Zammit & Cachia Ltd. hallset l-ammont ta' erba' t'elef disa' mijha erba' u tletin liri Maltin u seba' centezmi (LM 4,934.07) lill-istess assigurata tagħha bhala kumpens għal danni li soffriet l-assigurata tagħha kif jidher mill-annessa kopja ta' rcevuti u surrogi dok C u D.

Ippremettiet illi s-socjeta konvenuta hija responsabbi għan-nuqqasijiet u konsegwenti danni.

Talbet għalhekk biex is-socjeta konvenuta tghid ghaliex għar-ragunijiet fuq premessi:

1. M'ghandhiex tigi dikjarata responsabbi għan-nuqqasijiet in kwistjoni.
2. M'ghandhiex tigi kkundannata thallas lis-socjeta' attrici s-somma ta' LM4,934.07 liema ammont huwa dovut kif fuq spjegat.

Bl-ispejjez kontra s-socjeta' konvenuta inkluz dawk ta' l-ittra bonarja datat 29 ta' Marzu, 2001 li minn issa huma ngunti għas-subizzjoni u bl-imghaxijiet mid-data tal-pagament magħmul mis-socjeta' attrici.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tas-socjeta' konvenuta li in forza tagħha eccep iċċi:

1. T-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante illi s-socjeta' konvenuta m'hijiex responsabbi għad-danni reklamati mill-attur billi ma' kien hemm l-ebda negligenza tas-socjeta' konvenuta.
2. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tas-27 ta' Novembru, 2001, li in forza tieghu ordnat il-kjamata fil-kawza ta' Raymond Buttigieg a spejjez tas-socjeta' konvenuta;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-kjamat fil-kawza li in forza tagħha ecepixxa:

1. Illi huwa mhux responsabbi għan-nuqqasijiet u danni mertu tal-kawza peress li huwa kien impjegat mad-ditta konvenuta.
2. Illi t-talbiet attrici għandhom jigu michuda fil-konfront tieghu peress li dawna huma infondati fil-fatt u fid-drift peress li dawna ma gewx ikkawzati minnu.
3. Illi bla pregudizzju ghall-eccezzjonijiet fuq imsemmija huwa ma huwiex responsabbi għan-nuqqasijiet u danni mertu tal-kawza peress li huwa agixxa b'mod responsabbi u ha l-prekawzjonijiet kollha mehtiega fil-kaz.
4. Illi n-nuqqasijiet u danni mertu tal-kawza kienu rizultat ta' serq li sofra l-esponent minn terzi persuni meta huwa kien fl-Italja, ta' liema serq huwa għamel id-debita denunzja mal-Carabinieri, u ma għandux jigi misjub responsabbi huwa.
5. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat li l-kawza thalliet għal-lum għas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Is-socjeta' Zammit & Cachia Limited ordnat konsenja ta' għellew mill-Italja, u din il-konsenja kienet tikkonsisti fi 80 xkora "shelled hazelnuts", u 50 kaxxa "shelled walnuts"; il-konsenja kollha tingieb Malta f'container u giet inkarigata s-socjeta' konvenuta M.D. Trucking Ltd għal dan l-iskop. Din il-konsenja partikolari kellha tingabar minn Avellino,

gewwa l-Italja, u peress li s-socjeta' konvenuta kellha tigbor diversi merkanzija ta' klijenti ohra, il-container in kwistjoni kien wiehed "groupage" li spicca mghobbi b'merkanzija ta' diversi importaturi lokali.

Il-merkanzija tad-ditta Zammit & Cachia giet debitament mghobbija fuq il-container, u meta d-driver kien kwazi ghabba dak kollu li kellu jghabbi qabad it-triq lura ghal Malta. Meta wasal vicin Bari, fuq l-autostrada 16, huwa waqaf jistrieh f'kumpless tal-pompa tal-petrol tal-marka ESSO. Id-driver, il-kjamat fil-kawza, Raymond Buttigieg, raqad fl-istess trailer. Fl-4.00a.m. qam u saq it-trailer lejn Santeramo in Colle biex jghabbi kunsejna ohra, izda meta fetah il-bibien ta' wara tat-trailer, sab li kellu merkanzija nieqsa. Id-driver ghamel rapport l-ghassa tal-Pulizija tal-lokal u baqa' jsuq lejn Malta. Hawn Malta, infetah il-container u peress li l-merkanzija kollha destinata ghadditta Zammit & Cachia Ltd kienet nieqsa, din is-socjeta' ma hadet konsenja ta' ebda parti mill-merkanzija destinata lilha, u wara li ghamlet *claim* lis-socjeta' assikuratrici tagħha, is-socjeta' attrici, dik ikkompensata fis-somma ta' LM4934.07, u wara li giet surrogata fid-drittijiet ta' l-assurat tagħha, is-socjeta' attrici qed titlob rifussjoni tas-somma imħallsa mingħand min hu responsabbi għan-nuqqas.

Jidher mill-assjem tal-provi li t-trasport in kwistjoni huwa regolat bir-regolamenti tas-CMR, u dan mhux biss ghax hu kkonfermat minn ufficċjali tas-socjeta' attrici, izda jirrizulta wkoll mad-dokument ta' trasport li fl-intestatura tiegħu jindika li hu soggett għar-regolamenti tas-CMR.

Fil-kuntest ta' l-involviment tad-driver, Raymond Buttigieg, tajjeb li jigi ccarat, għal kull bon fini, li skond l-artikolu 3 tar-regolamenti tas-CMR, "*for the purposes of this convention the carrier shall be responsible for the acts and omissions of his agents as servants and of any other persons of whose services be made use of for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts and omissions were his own*".

Dan l-artikolu wara kollox, jirrifletti principju kardinali fid-dritt civili ta' l-obbligazzjoni, u cioe', li kontraent ma jistax johrog mir-responsabbilta' ghall-ksur tal-kuntratt billi jallega nuqqas ta persuna li gie mqabbad minnu fil-kors ta' l-esekuzzjoni tal-kuntratt – ara Farrugia vs Attard noe, deciza mill-Onorabbi Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fit-28 ta' April, 1998. F'dan il-kaz id-driver in kwistjoni kien gie mqabbad mis-socjeta' konvenuta biex isuq it-trailer in kwistjoni u jghabbi l-merkanzija ta' diversi klijenti tagħha, u kwindi kienet persuna imqabbad mis-socjeta' konvenuta biex tghinhha tesegwixxi d-diversi kuntratti li accettat; għann-nuqqasijiet tagħha, kwindi, twiegeb is-socjeta' konvenuta. A tenur tal-principju enunciat, is-socjeta' konvenuta ma tistax tehles mir-responsabbilta' semplicement ghax ma kellhiex x'taqsam mas-serqa u t-telf tal-merkanzija bis-serq, ghax it-trasportatur jista' jinżamm responsabbi ghall-atti u ommissjonijiet ta' dawk il-persuni li jutilizza ghall-iskop tat-trasport.

Il-bazi tar-responsabilta' tat-trasportatur tinsab fl-artikolu 17(1) tar-regolamenti ta' CMR li jghid:

"The carrier shall be liable for the total loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery".

Gie ppruvat illi d-ditta Zammit & Cachia Ltd. ordnat konsenja ta' gellewz mill-Italja u dawn gew konsenjati u mghobbija fuq it-trailer li sussegwentament insteraq. Id-ditta konvenuta u d-driver qed jecepixxu li mhumiex responsabbi għal dak li gara peress li qdew dmirjiethom bl-akbar diligenza u l-merkanzija ntilfet b'forza magguri jew accident. Din id-difiza issib l-applikazzjoni tagħha fl-artikolu 17 (2) fejn it-trasportatur hu ezonorat mir-responsabilta' minhabba "circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent", u dan hu l-meritu tal-kawza. F'dan il-kuntest, ovvjament titqies importanti x-xhieda tad-driver bhala l-unika persuna li kienet fuq il-lok ta' l-incident meta seħħet is-serqa.

Skond il-gurista Jan Ramburg (“*The Law of Carriage of Goods: Attempts of Harmonization*” 9E.T.L. 1974), il-bazi ta’ responsabbilita’ enuncjata fis-CMR mhix esklusa billi dak li ikun agixxa diligentament, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. L-awtur S. Zamara (“Carrier Liability” Am. J. of Comp Law 1975) jghid li “*the courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss*”

Il-grad ta’ diligenza rikjestta f’kazijiet simili mit-trasportatur hu deskrift hekk mill-awtur Malcolm A. Clarke fil-ktieb “International Carriage of goods by Road: CMR”

“*There is a temptation to exonerate the carrier on this ground, if he has taken all ‘reasonable steps’ to avoid the event causing loss... This would sit easily with the general duty of exercising reasonable care of cargo, which, it has been suggested will be implied in a contract to carry goods by road. But the defense in article 17 (2) makes no mention of reasonable steps and such steps are probably insufficient. What the carrier must show is more akin to the plea of impossibility of performance of a contract which involves an event which renders the contract not merely more onerous but completely impossible of performance. Writers on the CMR are agreed that the event must be one which literally ‘could not’ be avoided by the carrier. It need not however, like the concept of force majeur in France, be unforeseeable although many events will, by the very fact that they are foreseeable, be avoidable by the carrier of whom such a high standard is required.*”

Hekk ukoll l-awtur David Glass (‘*The Divided Heart of the CMR Convention*’ 14 E.T.L. 1979) jghid li “*The carrier cannot hope, simply by showing that ordinary care was taken, to escape liability. He must show that in respect of the particular loss or damage, no failing on his part could have contributed to it. It follows that a high degree of proof*

is required on his part, normally by proving the actual cause and showing how it arose with no fault on his part.” Il-Qrati tagħna donnhom qed isegwu din il-linja rigida fl-interpretazzjoni tal-klawsola relattiva tas-CMR – ara “Sullivan vs Grech”, deciza minn din il-Qorti fit-2 ta’ Frar, 2001, “Galdes vs Bowman” deciza minn din il-Qorti fil-25 ta’ Jannar, 2002 u “Farrugia noe vs Gatt noe”, deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Kummerc fis-16 ta’ Jannar, 1984, fejn intqal li “*mhux bizzejjed li c-cirkostanzi kienu straordinarji imma li jridu jkunu tant straordinarji li jirrenduha impossibbli lill-carrier li jimpediha anke bl-akbar diligenza. L-essenza tad-difiza hija l-imprevedibilita’ u l-inevitabilita’.*”

Hu interessanti li f’din l-ahhar kawza, is-serqa grat waqt li z-zewg *drivers tat-trailer* kienu reqdin fil-kabina tat-trailer waqt il-lejl, izda xorta wahda dik l-Onorabbli Qorti sabet lill-carrier responsabbi. Anke f’dan il-kaz, is-serqa saret waqt li d-driver kien rieqed fil-kabina tal-vettura fil-hin tall-lejl.

In konnessjoni mal-pajjiz ta’ l-Italja huwa maghruf li hemmhekk jigu rrapotati hafna serqiet tant li fil-1981, il-Federazzjoni Internazzjonali tat-Trasportaturi fuq it-Triq (il-FIATA), harget “*notes of guidance*” biex jigu evitati serqiet f’dak il-pajjiz. Estratt minn dawn in-noti jghidu hekk:

“How can theft be prevented”

A. MEASURES TAKEN PRIOR TO THE START OF AN INTERNATIONAL ROAD TRANSPORT:

1. *An anti-theft device must be installed in the vehicle which must be used even during the shortest absence of the driver from his vehicle.*
2. *Engagement of Reliable drivers’ who are handed envelopes containing papers likely to be of use to the police in the case of theft. These envelopes must always remain in the possession of the drivers.*
3. *NEVER TO DIVULGE the nature and value of consignments to strangers.*

4. *To arrange, whenever possible, a CONVOY of 2 to 3 vehicles or have a driving crew of 2 persons.*

B. DURING THE JOURNEY

1. *Never to give a LIFT to hitchhikers.*
2. *Whenever the driver notices something out of the ordinary he must stop at a busy place and, if necessary, ring the police.*
3. *Driver must stop AT GUARDED CAR PARKS, even for short breaks (or else rely on the brotherhood of vehicle drivers during the performance of customs and other formalities). In fact in one case, it was held that a road haulier whose vehicle had been left unguarded for two hours on the customs car park at an Italian border station outside office hours and was stolen, was liable for the theft. The Court decided that the driver did not take adequate safety measures to prevent the theft of the vehicle and could not rely on Art. 17.2. of the CMR. That the vehicle was left locked up in a customs area was not sufficient evidence of careful securing.*
4. *Driver must never STOP IN A REMOTE AREA.*
5. *Driver should refrain from travelling alone at night, even on motorways.*
6. *Driver must be alert in restaurants, coffee houses etc.*
7. *NO DELIVERY of goods, if possible, after office hours or on Friday evenings.”*

Dawn il-guidelines fil-fehma ta' din il-Qorti għandhom jigu addattati b'mod generali f'kull kaz ta' trasport ta' merkanzija fuq l-art. Din il-Qorti tqies dawn il-mizuri bhala necessarji biex trasportatur ikun jista' jipprova jehles mir-responsabilita'; dawn il-mizuri, fil-fehma tal-Qorti, għandhom jitqiesu bhala *sine qua non* għal kull vjagg, u n-nuqqas tat-trasportatur li jadopera xi wahda minn dawk il-mizuri, għandha twssal ghall-konkluzzjoni li t-trasportatur

ikun responsabqli ghal dak li jigri. Fi kliem iehor, din il-Qorti tqis dawk il-*guidelines* bhala li għandhom jigu segwiti u adoperati f'kull kaz ta' trasport fuq l-art, u n-nuqqas li jigu adoperati dawk il-mizuri ta' sigurta' ikun necessarjament ifisser li l-att tat-terzi ma jkunx jista' jitqies bhala wieħed “*which literally ‘could not’ be avoided by the carrier*”.

F'dan il-kaz, jirrizulta li uhud minn dawn il-*guidelines* ma gewx segwiti: it-*trailer* ma kienx installat b'*anti-theft advice*, ma giex irrangat *convoy* ta' zewg jew tlett vetturi, jew, ta' l-anqas, jintbagħtu zewg sewwieqa mat-*trailer*, u , fuq kollo, id-*driver* ma waqafx f'*car park* li jkollha ghassiesa. Din l-ahhar kundizzjoni hija ferm importanti, specjalment f'llok bħall-Italja, fejn is-serq minn *trailers* lahaq numru allarmanti u l-metodi saru aktar professjonali. Id-*driver* in kwistjoni ipparkja f'*petrol station*, u ghalkemm kien hemm vetturi ohra ta' l-istess tip hemm ipparkjati, huwa naqas li josserva obbligu mixhut fuqu, u ciee', li jieqaf biss fejn hemm sistema adegwata ta' sigurta'. Postijiet bhal dawn jezistu l-Italja, u sta għad-*driver* li jimmanigja r-rotta tieghu biex, meta jkun wassallu l-hin biex jieqaf, ikun vicin parkegg bhal dan. Mhiex skuza li mhiex il-prattika li t-trasport minn Malta jsegwu il-mezzi ta' sigurta' indikata; jekk mhux qed isir hekk, qed tigi adoperata sistema hazina u meta t-trasport ikun se jinvolvi waqfien fl-Italja (li fil-kaz ta' Malta, dan jigri kwazi dejjem), iridu jittieħdu l-prekawzjonijiet kollha mehtiega. Il-fatt li d-*driver* ipparka t-*trailer* b'mod li l-bibien tal-*container* gew kwazi imissu mal-hajt, kienet manuvra tajba, izda la jidher li saret b'mod adegwat (tant li s-serqa saret xorta wahda), u lanqas ma hi bizzejjed biex tissostitwixxi l-mizuri li fil-fehma tal-Qorti kellhom jittieħdu. Is-serq, skond l-awturi fil-materja, mhux oggettivament adegwat biex jevita li l-htija tintefha fuq it-trasportatur, izda irid jirrizulta li ttieħdu l-mizuri kollha adegwati biex jigi evitat serq; f'dan il-kaz, dawn il-mizuri ma ttieħdux u, kwindi, s-socjeta' konvenuta hija responsabqli għan-nuqqasijiet (u dana peress kif già' gie ossevat, li l-kuntrattur tat-trasport huwa responsabqli ghall-atti jew ammissjonijiet tan-nies imqabbda minnu).

Rigward I-ammont ta' danni rikjest, id-ditta assikuratrici hallset I-ammont kollu ta' telf ta' merkanzija soffert mid-ditta Zammit & Cachia Ltd. Pero', skond ir-regoli tas-CMR, it-trasportatur hu responsabbi biss ghal 8.33 DSRs per gross kilo ta' merkanzija mitlufa. Dana jigi cirka LM1.40 kull kilo ta' merkanzija (ara "Galdes noe vs Bowman noe" deciza minn din il-Qorti fil-25 ta' Jannar, 2002). Mill-provi jirrizulta li l-piz tal-merkanzija kien ta' 2500 kilos. B'hekk il-valur li d-ditta konvenuta għandha thallas lid-ditta attrici hu ta' 2,500 kilos x LM1.40 u cioè, LM3,500.

Għal kull bon fini, jingħad li s-socjeta' attrici mhux qed tallega li l-klawsola in kwistjoni hija nulla. Veru li l-Qrati tagħna gieli illimitaw l-effetti ta' klawsola ta' eżoneru, izda mhux ta' klawsola ta' limitazzjoni ta' danni. Hekk fil-kaz "Atlas Insurance Agency Ltd vs Advanced Shipping Ltd" deciza mill-Onorabbi Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fis-7 ta' Lulju, 2003, intqal li "Id-dottrina in materja turi li mhux il-klawsoli kollha ta' eżoneru huma leciti, u ma jistgħu qatt ikunu leciti sal-punt li bihom ikun hemm dak li jissejjah "*assicurazione delle colpe proprie*" (ara wkoll "Camilleri vs Mifsud et deciza mill-Onorabbi Qorti ta' l-Appell fit-8 ta' Marzu, 1957, u "Woods noe vs Curmi noe" deciza minn din il-Qorti fis-27 ta' Gunju, 2003).

Min-naha l-ohra, din il-Qorti ma tiskontra xejn hazin illi l-partijiet jiftieħmu, minn qabel, x'ghandhom ikunu d-danni f'kaz ta' xi nuqqas, u, fil-fatt, kemm il-darba f'kuntratti ta' certa importanza issib klawsola li tillikwida minn qabel id-danni f'kaz ta' dewmien jew ksur tal-kuntratt, u dawn jigu onorati mill-Qrati. Hafna drabi din tiehu l-forma ta' penali, li meta tkun hekk kontrattata tirraprezenta kumpens għad-danni minhabba non-ezekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni (ara "Spiteri vs Sammut" deciza minn din il-Qorti fit-2 ta' Lulju, 2003). L-artikolu 1138 tal-Kodici Civili, fil-fatt, espressament jippermetti ftehim simili, meta jghid, "*Meta l-ftehim jistabbilixxi illi l-parti li tonqos mill-esekuzzjoni tieghu għandha thallas somma determinata bhala danni, ma tistax tigi mogħtija lill-parti l-ohra somma akbar jew izghar*". Il-klawsola u kwistjoni hija parti mill-konvenzjoni li giet inkorporata bhala parti mill-ftehim. Il-kondizzjonijiet hemm inkorporati huma ben magħrufa man-nies midħla

Kopja Informali ta' Sentenza

fit-trasport u, kwindi, japplikaw bhal kull parti ohra ta' I-istess ftehim.

Peress li d-driver tal-vettura kien gie kjamat fil-kawza, il-Qorti tqis li fir-relazzjoni interna bejn is-socjeta' konvenuta u d-driver il-htija għandha tinqasam b'mod ugwali bejniethom, peress li, bhala fatt, it-tnejn naqsu mill-obbligli imposta fuqhom. Fil-konfront tas-socjeta' attrici, pero', ir-responsabbilita' tagħhom hija *in solidum*, prezunta dejjem f'obbligazzjonijiet kummercjali.

Għaldaqstant, għar-ragunijiet premessi, tiddisponi minn din il-kawza billi previa li tichad l-eccezzjonijiet kollha li gew sollevati mis-socjeta' konvenuta u mill-kjamata fil-kawza, tilqa' it-talbiet attrici u tikkundanna lis-socjeta' konvenuta u lill-kjamata-in-kawza jħallsu *in solidum* bejniethom lis-socjeta' attrici s-somma ta' LM3,500 (tlett t'elef u hames mitt liri Maltin) in linea ta' danni, bl-imghaxijiet legali mit-18 ta' Dicembru, 2000, sal-gurnata tal-pagament effettiv.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu kollha mill-konvenut u l-kjamat fil-kawza *in solidum* bejniethom.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----